

ՆԵՐՍԷՍ ԼԱՄԲԵՐՈՆԱՅՈՒ ՆԵՐԲՈՂԸ՝ ՆՈՒԻՐՈՒԼՍԻ ԱՍՏՈՒԼՍԱՍՈՐ ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆԸ

Ներսէս Լամբերոնացին (1153–1198 թթ.) հայ հոգեւոր կեանքի նշանաւոր դէմքերից է, որ յայտնի է իր եկեղեցական, գրական, հասարակական, պետական եւ ազգային գործունէութեամբ: Ղեւոնդ Ալիշանը, հանդէս գալով Լամբերոնացու մասին ընդարձակ ուսումնասիրութեամբ, ասում է. «...ըստ ազնուական զարմին եւ վսեմական բարութեան, հարուստ եւ կանուխ հանճարովն, եռանդնաշարժ հոգւոյն եւ սրտին իմաստութեամբ եւ տեսութեամբք, աստուածաբանական եւ ներանձնական գիտութեամբք, հմտութեամբ պէսպէս լեզուաց եւ հրահանգաց, ներկուռ հռետորականաւն կամ ճարտասանութեամբ, փափուկ իմացուածովք, որ յերգսն եւ ի շարականս, եւ գերագոյն յիսուսաբուղիս ըղձանաւքն եւ մաղթանաւք՝ յեղովք ի Մեկնութիւնս Սաղմոսաց եւ Պատարագի, քան զորս չիք թերեւս ազնուագոյն եւ աստուածայնագոյն ասացուած ի լեզու մեր»¹:

Աստուածամօր Վերափոխման ներբողը Ներսէս Լամբերոնացին հաւանաբար գրել է 1171–1173 թուականների ընթացքում՝ 18–20 տարեկան հասակում. այս մասին Ղ. Ալիշանը գրում է. «Անուշակ ներբողեան... հաւանաւրէն ի քահանայութեանն ասացեալ է նորա զայն ներբող»², իսկ Լամբերոնացին քահանայ է ձեռնադրուել 1171 թ. Ներսէս Դ. Կլայեցի (Շնորհալի, Երզնցօղ) Հայրապետի կողմից, իսկ 1174-ին՝ եպիսկոպոս՝ Գրիգոր Դ. Տղայի (1173–1193 թթ.) ձեռամբ: Այս ներբողը Լամբերոնացին արտասանել է Աստուածամօր Վերափոխման տօնին՝ Սկեւռայ վանքում,

¹ Ղ. ԱԼԻՇԱՆ, Սիսուան, Վենետիկ, 1885, էջ 86:

² Ն. տ., էջ 97:

սակայն ներբողում միայն Վերափոխման մասին չի խօսում. Լամբրոնացին պատկերում է Աստուածածնի ամբողջ կեանքը՝ աւելի ընդարձակ ներկայացնելով «փոխադրիլն կուսին նաեւ մարմնով յերկինս» (ՆՀԲ)¹:

Աստուածամօր Վերափոխման ներբողի բնագիրը հրատարակել է Համազասպ Ոսկեանը, որ, չունենալով որեւէ հին բնագիր, օգտուել է Վիեննայում իր ձեռքի տակ եղած թիւ 610 ձեռագրից (1788 թ.), համեմատելով այն թիւ 966 Ճառընտիրի հետ, որի մեջ ներբողի միայն վերջին մասն է²: Հ. Ոսկեանը բնագիրը հրատարակել է առանց տողատման, սակայն ամբողջ բնագրում ականյայտ է տաղաչափական տարբեր սկզբունքների կիրառութիւնը, բազմիցս կարելի է հանդիպել նաեւ յանգաւորուած մեծ ու փոքր հատուածների, այդ պատճառով մենք բնագիրը տողատել ենք:

Աստուածամօր Վերափոխման ներբողեանի բնագիրը կազմելիս օգտուել ենք Մաշտոցեան մատենադարանի չորս ձեռագրից, Հալէպի՝ Քառասուն մանկունք եկեղեցու մատենադարանի մէկ ձեռագրից, որը ներբողեանի հնագոյն ծանօթ օրինակն է, ձեռագրի գաղափար օրինակը արտագրուած է Ներսէս Լամբրոնացու ձեռագիր օրինակից³, ինչպէս նաեւ վերոնշեալ տպագրից:

Ձեռագրեր

ա – ՄՄ 3770, 1304 թ., Ժողովածոյ, թ. 315 ա - 324 ա, Կարբի, գրիչ՝ Մկրտիչ, ստացող՝ Արղուն: Ձեռագրում բնագիրը կիսատ է, սկսւում է «Եւ Սուրբ Կոյսն մնաց յերուսաղէմ» տողով:

բ – ՄՄ 779, 1643 թ., Ժողովածոյ, թ. 206 ա - 213 ա, Շոռոթ, գրիչ՝ Յովանէս, ստացող՝ Հայրապետ Շոռոթեցի: Ձեռագրում բնագիրը կիսատ է, սկսւում է «Եւ Սուրբ Կոյսն մնաց յերուսաղէմ» տողով:

գ – ՄՄ 4574, 1824 թ., թ. 1 ա - 10 բ, Կ. Պօլիս, գրիչ՝ Գրիգոր Կ. Պօլսեցի:

դ – ՄՄ 2682, 1823-1825 թթ., Ժողովածոյ, թ. 1 ա - 12 ա, Կ. Պօլիս:

¹ Հ. ՈՍԿԵԱՆ, Ներսէսի Լամբրոնացու ներբողեանի Վերափոխումն Աստուածածնի, «Հանդէս Ամսօրեայ», ԼԹ. տարի 1925, էջ 359:

² Ն. տ., էջ 355:

³ Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ, Ներսէս Լամբրոնացի, Վիեննա, 1956, էջ 208:

315
Ներբողեան ի վերա
 ի ռուռու նաւնաւ
 ընեալ անծաճն հն
 ասացեալ ի ներսիս
 է ծնողաց խոստով
 ամբ նմին ընծայել
 ծառայ է :

Ե. ՄԲԿՈՅ Ս

ն մնաց յէմ զաշ
 տ զամն եաւ ի յակոբ
 այ և ի յովհաննէ : մն
 նշ եւ ի կէտ ի ռուման .
 սմաւ և որ ընդամբն
 առնչեալ կոռս ին
 բազմոհօթն : ժողո
 վեր զաւղոս զզատո
 ու չեթանոսաց ն
 հաստացելոց . եւ
 ամ ըստամբ առաք
 եր . որդես և յայտե
 յամենայն թողութ
 ան : քանզի յորժա
 մ լսես թէ հաճոյթո
 ւ եցաւ մահէդ . ոնաց

ոցն . և արայեցրոցն .
 հաղորդ ոհօթառն
 ել ընդ յաղքատս
 սրբոցն յէմ . զի եւ
 զառաւագան ի սկեն :
 անծաճն կոռս իմ
 ա զգաշտանն . զի
 նմաւ : նստորագէս
 զարտագան . ուստ
 ի և զկենաց չոգոց
 զզատոն կերամ
 և հնքն զաւղոսամ
 ըստամբ : սմա յեր
 կր զագոհօթ ի ռոհ
 ացեալ հասան եր
 ամենայն առաքել
 ու վրն . զի մեծեր
 յոյս և մեծաբո
 թի զորոհեհն ի սր
 բոյ կոռսն տեսան
 ելն : **Լ** յնդեւ
 զաշտեցին զսա
 մինչեւ ժամ վեր
 ա ի ռումանն . և այս
 դես մնաց նա յաշ

մոր յն տոռ վարչութարես զի ի յողոսի քանցնայ ի որ զատոն
 ան ճառս երբեք : ամեն :

կարաւտ ձեռին լինի. որչափ այս
անբողոյսութիւն. որդին ապա հա-
րհնազանդի. զի լիզհասակ. և ար-
մայնութիւն. անձառ-խորոց ծովն
ալի. անձինն յամենայնի :

Յորժամ և արդկանս արծաթի.
և փոխարէնքն ոյն բաշխի. ապա
բերան ամեն խաւսի. և արդար
տիպալաշտելի. որեն անարժ փա-
ռաւք լի. յերկնից ցուցեալ լայն
աշխարհի. պարծանք ամենք ին-
տոսէի. փառք փրկիչն մեր քի :

Աստ անարբանս հանկեցի. իր
աւապէս ըզկատուցի. զի անդժը
պիտ հնոր ձեռնարկի. որի մարմին
դեռ կապեալ է. եկեղեցի այս արա-
րէ. զայս յծառն ընտն ձայնիւ պա-
սուէի. զյս ի սա փառաւորէ. այժմ
և յապայնորդալոց է : Լորնք. իմ
Լորնք. իմ

արհնալ անձնին Լորնք. իմ
ինքնակէսէ. ծնաւաց. խոստմամբ
հմին Ըն ձայնալ ծառայ է :

Պարտական դատի մկուս
ականաւորաւ տաւնի. ըն ձայն
ըզպտուղքաւնի. իբր զտնկե-
ալին մանէ որ Ը. ի մէջ բերաւ որ
ստեղանց անձաւունս մբայս տա-
ծարի : Լորնք. արկայան դաստ
անըսքարի ատուգեալ յանձնու-
ն զորոց զըսականց. տեսեալ պը
տղախայծ ըզոյն տերա մայրն պանդի-
ըզտոհ մակ անս իր ծոր հաց. հանք
ոյն ամառէ լին մարն ձայն ծառայ
այ իմնաւ զայն նրբորաւ. իր ըկոցա-
ի պաշտաւ տաւ ծարիս իր անեալ.
ինորին բարբառ-ո այս արդար Ը. ոյ-
եալ է հանդէս տաւնին պատգամա-
աք եալ : Լորնք. ձկանք ինձ ծո

ե – 141 (հիմք ձեռագիր) ԺԴ. դարի սկիզբ, Հալէպի Քառասուն մանկունք եկեղեցու մատենադարան, էջ 216-302, գրիչ՝ Գրիգոր Ակներցի:

Տպագիր

տ – Ներսէսի Լամբրոնացւոյ Ներբողեան ի Վերափոխումն Աստուածածնի, Հանդէս Ամսօրեայ, 1925 (ԼԹ. տարի), հրտ. Հ. Ոսկեան, էջ 355-366, 442-462:

Բնագրի պատրաստման ժամանակ առաջնորդուել ենք նշեալ սկզբունքներով.

1. Տարբերացումների բաժնում օգտագործել ենք հետեւեալ պայմանական նշանները, բառն ու յապաւումները՝ + (աւելացուած է), չիք (չկայ), շրջ. (շրջուած է), փխ. (փոխարէն):

2. աւ/օ եւ ը տարբերացումներում չենք նշել, հիմք ենք ընդունել չհնչինափոխուած երկբարբառները՝ աւ, եւ, իսկ ը-ն թողել ենք ըստ հարկի: Հիմք ձեռագրում բացակայում է բառավերջում ա-ից եւ ո-ից յետոյ գրուող յ-ն, սակայն բնագիրը կազմելիս առաջնորդուել ենք գրաբարի ուղղագրական կանոններով:

Զանց ենք առել ձեռագրերում առկայ առոգանութեան նշանները, որոնք հաւանաբար անհրաժեշտ են եղել եկեղեցական ընթերցանութեան համար, բացել ենք բոլոր յապաւումները:

Ներբողեան¹ ի վերափոխումն² ամենալոկալեալ Աստուածածնին ասացեալ ի Ներսէսէ³, ծնաւդաց խոստմամբ նմին ընծայեալ⁴ ծառայէ

Պարտական դատիմ կոնսական աւուրս
տաւնի
Ընծայել⁵ զպտուղս բանի,
Իբր զտնկեալ⁶ ի նմանէ որթ ի մէջ
բիւրաւոր ստեղանց
Աստուածատունկ սուրբ այս տաճարի:
Սերմնարկեալ⁷ յանդաստանս բարի
Առողեալ⁸ յԱստուածաշունչ⁹ գրոց
վտակաց,
Տեսեալ պտղախայծ զսոյն¹⁰ տիրամայրն
Պահանջէ զտոհմականս իւր շնորհաց:
Հանգոյն Սամուէլի^{11ա} եմ¹² ես ընծայած¹³,
Մաւրս Աստուծոյ ի ծնաւդաց նւիրած,
Կրկնոցաւ ի պաշտաւն տաճարիս իւր¹⁴
սնեալ,

¹ Ե + Ներբող, ի վերայ փոխման ամենօրհնեալ Սուրբ Աստուածածնին: Ասացեալ ի Ներսիսէ Լամբրոնացոյ արքեպիսկոպոսի տարսոնի կելիկեցոյ: Եւ գաղափարեալ եղեւ ձեռամբ Գրիգորի ուրումն անարժան. դպրի կոստանդնուպոլսեցոյ: 1824: Ի պատրիարքարանի ամենայն հայոց որ ի Կոստանդնուպոլիս: ՌԲՀԳ (այսպ.): «Արդ աղաչէմք ընկալ զերգաբան օրհնութիւն մերումն լեզուի: Եւ հաճեալ տացես սմա զձիրս շնորհաց Սիրովի եւ Բեթլեհէմի: Ուստի արժանացուք ընդունիլ մասն փրկութեան յաւուր գալստեան... քումդ միածնի միոյն Աստուծոյ, Տեառն Յիսուսի»: (Նարեկացի «Ի գովեստ Տիրամօրն» (Հմմտ. Մատենագիրք հայոց, ԺԲ հատոր, էջ 973, Երեւան 2011.– ծան. իմն է):

² Ե վերափոխումն

³ ա, Ե, Ե, Ե, Ե Ներսիսէ

⁴ ա, Ե, Ե, Ե, Ե ընծայել, Ե, Ե, Ե ընծայեալ

⁵ Ե, Ե, Ե ընծայել

⁶ Ե, Ե, Ե իբրեւ տնկեալ

⁷ Ե սերմնարկեալ, Ե սերմնարկեալ

⁸ Ե առողջեալ

⁹ Ե, Ե Աստուածաշունչ

¹⁰ Ե զայն

^{11ա} Հմմտ. Ա. ԹԱԳ. Ա. 1–28

¹² Ե իմ

¹³ Ե, Ե, Ե ընծայուած, Ե ընծայած

¹⁴ Ե, Ե, Ե չիբ

Ի նորին բարբառոյ այսաւր
զարթուցեալ,
Ի հանդէս տաւնիս պատգամ առաքեալ:
Արդ, մերձ կացէք ինձ ժողովուրդք¹⁵
Աստուծոյ,
Որոց սիրելի է տաւնելս,
Լսել զխորհրդածութիւն աւուրս մեծի,
Իբր ի սեփական¹⁶ եւ ընդոծին ծառայէ
Սուրբ եւ ամենալոկալեալ Կուսի:
Եւ թէ ինչ դրութիւն բայից ընթացիցս
բանի,
Ոչ իմաստուն մտաց ձեր հաճոյասցի,
Ներողութեամբ կամաց ձեր թողցի,
Եւ ճշմարտութիւն¹⁷ ձայնիս քննեսցի:
Քանզի, յորմէ հետէ¹⁸ յիմարք առաքեալք,
Եւ իմաստունք¹⁹ բանիւ ամաչեալք,
Համարձակութիւն տուաւ ի Քրիստոս²⁰,
Ոչ ճարտարութեան²¹ լեզուոյ²²,
Այլ փափաքանաց²³ սրտի սիրով
բարբառել:
Ուստի եւ յիս սիրտս քարացեալ²⁴,
Պայծառ հանդիսիւ աւուրս²⁵ հարեալ,
Զկայծակուն բանիցս արտաքս
արծարծեալ,
Ի սիրոյ պտղոյ ձեզ սեղանաւորեալ:
Եկայք կերայք ի հացէ իմմէ եղբարք,
Եւ արբէք զգինիս²⁶, զոր խառնեցի մեզ²⁷:
Իմ ասեմ զՏեառնն, ոչ իբր ստացաւ²⁸,
Այլ որպէս շնորհընկալ²⁹ խոստովանելով,

¹⁵ Ե ժողովուրդք

¹⁶ Ե, Ե, Ե սեպհական

¹⁷ Ե, Ե, Ե ճշմարտութեան

¹⁸ Ե, Ե հետէ

¹⁹ Ե, Ե իմաստուն

²⁰ Ե, Ե Քրիստոս

²¹ Ե, Ե ճարտարութիւն

²² Ե, Ե լեզու

²³ Ե, Ե, Ե փափաքանաց

²⁴ Ե քարուցեալ

²⁵ Ե, Ե աւուր,

²⁶ Ե գինիս, Ե, Ե զգինիս

²⁷ Ե, Ե ձեզ

²⁸ Ե ստացեալ

²⁹ Ե, Ե շնորհընկալ

Զի ի նմանէ է իմաստութիւն եւ հանճար,
 Նորա է խորհուրդ եւ
 աստուածապաշտութիւն:
 Ո՛յր¹ արդեւք իմաստութեանն²,
 Հաւր Փառացն լուսոյն, էութեանն³
 նկարագրին,
 Սկզբանն Բանին, ծոցածին⁴ Միածնին⁵,
 Զի «գՔրիստոս՝ Աստուծոյ զաւրութիւն եւ
 Աստուծոյ իմաստութիւն»^{6ա}
 Հուաք⁷ յառաքելոյ⁸ եւ հաւատամբ:
 Սա⁹ է, որ շինեաց իւր տուն
 Ի լրումն ժամանակիս զստացականն
 մարմնին¹⁰.
 Որպէս ասաց Սողոմոն¹¹.
 «Իմաստութիւն շինեաց իւր տուն,
 Եւ կանգնեաց ի նմա սիւնս¹² եւսթն¹³»^{14բ}:
 Եւ ո՞ր ետ նմա զնիւթ շինուածոյն,
 Ո՛վ ոք էր, որ պատրաստեաց
 արուեստաւորին զբարինս որմոյն,
 Ո՞ր մատոյց¹⁵ ճարտարապետին զձեղունս¹⁶
 յարկին:
 Եթէ¹⁷ յերկնից եբեր՝ ո՛չ շինեաց զանէն¹⁸,
 Այլ քանակեալ ձեւացոյց զէն:
 Եթէ յանէից¹⁹ կառոյց²⁰ ոչ է շինութիւն
 անգելոյն²¹,
 Այլ ստեղծագործութիւն աւտարի:

¹ Կ, Ժ, ԺԲ² Կ, Ժ իմաստութեան, Ժ իմաստունքն³ Կ, Ժ էութեան, Ժ էութիւնն⁴ Ժ ծոցածին Կ ծոցին,⁵ Ժ, Ժ միածնին Կ միայծին^{6ա} Ա. ԿՈՐՆԹ. Ա. 24⁷ Կ լրնուալք⁸ Կ յառաքելոյ⁹ Ժ Սայ¹⁰ Կ, Ժ մարմին, Ժ մարմինն¹¹ Կ Սողոմոն¹² Կ, Ժ, Ժ սիւն¹³ Ժ Եօթ^{14բ} ԱՌԱՎ. Թ. 1¹⁵ Կ, Ժ, Ժ չիք մատոյց¹⁶ Ժ զգեղունս¹⁷ Կ, Ժ եւ թէ¹⁸ Կ զանեն¹⁹ Կ, Ժ յանէ, Ժ յանէն²⁰ Կ, Ժ, Ժ չիք կառոյց²¹ Ժ յանգելոյն

Իսկ մեք լսեմք, թէ շինեաց,
 Յալտ է, թէ զնախաստեղծեալ նիւթս
 շինութեամբ յարմարեալ,
 Զոր ընծայեաց²² նմա անշաղախ²³ Կոյսն,
 Անկոխ անդաստանն, ամենասուրբ
 որովայն²⁴,
 Խառնարանն աննենգ, աւրհնութեանն
 ճիւղ,
 Պարտէզն²⁵ փակեալ, աղբիւրն կնքեալ,
 Գաւազանն Յեսսեայ²⁶ ծաղկեալ:
 Սա²⁷ ետ իմաստութեան²⁸ Աստուծոյ
 Նիւթ շինուածոյ տաճարին մարմնոյ,
 Զանճառ խառնումն բնութեանն²⁹
 զգալոյ³⁰:
 Ի սմանէ ծանեաք զհուրն՝ հող,
 Զբանն՝ մարմին, զլոյսն՝ ի խաւար,
 Զաստուած՝ մարդ, զճոխն՝ աղքատ,
 Զանկարաւտն՝ քաղցեալ, զանտանելին՝
 քանակեալ,
 Զանհասն³¹՝ չարշարեալ, զհաւարն՝ տկար,
 Զանմահն՝ մեռեալ վասն մերոյ
 փրկութեան:
 Սա՝ ճշմարիտ արեւելքս,
 Ծագեաց մեզ զԱրեգականն³²
 արդարութեան ի բարձանց,
 Որ կրէր զբժշկութիւն հոգւոց եւ
 մարմնոց ի թեւս³³ իւր:
 Ի սմանէ երեւեցաւ յաշխարհ թագաւորն
 յաղթող³⁴,
 Գերիչ գերողաց³⁵ եւ դարձուցիչ
 գերելոցս³⁶

²² Կ, Ժ, Ժ ընծայեաց²³ Ժ անշաղաղ²⁴ Կ, Ժ, Ժ յորովայնն²⁵ Կ պարտեզէն²⁶ Ժ ի Յեսսայ²⁷ Կ, Ժ, Ժ նա²⁸ Ժ իմաստութիւն²⁹ Կ բնութեանն³⁰ Ժ զգալոյ³¹ Կ զանհասն³² Կ, Ժ, Ժ զարեգակն³³ Ժ թեւ³⁴ Կ յաղթաւղ³⁵ Կ, Ժ, Ժ գերողացն³⁶ Կ գերելոյս, Ժ գերելոցն

Ի սեփական¹ ժառանգութիւն դրախտին
ադենայ²։
Եւ զասացելոցս ստուգութիւն
հաստատեսցէ
Նոյն ինքն աստուածառաք պատգամն
Գաբրիէլ,
Որ ասէր առ Սուրբ Կոյսս.
«Մի՛ երկնչիր³, Մարիամ, զի գտեր
շնորհս⁴ յԱստուծոյ,
Եւ ահա յղասցիս եւ ծնցիս⁵ որդի,
Եւ կոչեսցես զանուն նորա Յիսուս,
Նա եղիցի⁶ մեծ եւ որդի Բարձրելոյն
կոչեսցի,
Եւ տացէ նմա Տէր⁷ Աստուած զաթոռն
Դաւթի հաւր նորա,
Եւ թագաւորեսցէ ի վերայ տանն⁸
Յակովբայ⁹ ի յաւիտեանս¹⁰,
Եւ թագաւորութեան նորա վախճան¹¹ մի՛
լիցի»^{12ա}։
Տեսանէս զկուսածին արքայիս
մեծութիւն¹³
Վկայեալ յերկնաւոր զուարթնոյն։
Իմա եւ զթագաւորութեանն¹⁴ սահման,
Զի¹⁵ պարունակող¹⁶ ժամանակի վերոյ¹⁷
անցանէ։
Յաթոռն¹⁸ Դաւթի նստցի,
Զի ի լրումն ածցէ զխոստումն¹⁹
Աստուծոյ, որ առ նա.

¹ Ե, Ժ, ԺԵՄԿԱՆ, Ժ սեփական

² Ե, Ժ, Ժ ադինայ

³ Ժ երկնչեր

⁴ Ե զշնորհքս

⁵ Ժ ծնցես

⁶ Ե եղեցի

⁷ Ե, Ժ, Ժ Տէր

⁸ Ե տանըն

⁹ Ե, Ժ Յակովբայ

¹⁰ Ժ յաւիտեան

¹¹ Ժ վաղճան

^{12ա} ՂԽԿ. Ա. 32–33

¹³ Ե, Ժ, Ժ զմեծութիւն

¹⁴ Ե, Ժ զթագաւորութեան

¹⁵ Ե չիք զի

¹⁶ Ե, Ժ պարունակաւղ

¹⁷ Ե, Ժ վերո

¹⁸ Ժ Յաթոռ

¹⁹ Ե զխոստումնն

«Որդիք քո նստցեն²⁰ յաւիտեանս
յաւիտենից յաթոռ քո»^{21բ},
Ոչ յերկրաւորս յերուսաղէմ, այլ
յերկնաւորն,
Յազատն, յանկոխն²² ապականութեան²³,
Ուր զինուորութիւնք եւ պետութիւնք
զւարթնոցն²⁴ զարաց
Հպատակեն արքայութեան կարգաց։
Որպէս եւ ելք խորհրդոյն
զաւետարանութիւնս հաստատեաց,
Զի Աստուած²⁵ զնա առաւել բարձրացոյց
յիւր աթոռն,
Ընդ աջմէ նստուցեալ զզաւակն եւ
զտէրն Դաւթի,
Եւ շնորհեաց նմա²⁶ անուն ի վեր քան
զամենայն անուն,
Զի յանուն²⁷ Յիսուսի Քրիստոսի ամենայն
ծունր կրկնեսցի
Երկնաւորաց եւ երկրաւորաց,
Եւ ամենայն լեզու²⁸ Տէր խոստովանի
զառ ի կուսէն²⁹ ծնեալն որդի,
Եւ Յիսուս Քրիստոս³⁰ անուանեալ ի
փառս Աստուծոյ Հաւր^{31ա}։
Այսպէս եղեւ թագաւորութիւն նորա
անվախճան³²,
Այսպէս տիրեաց նա ոչ ի տունն³³
Յակովբայ³⁴,
Այլ ի վերայ երկնի եւ երկրի։
Մեծութիւն նորա յայսպիսի բարձրացաւ,
Զի զամենայն անուն ի ստորեւ թողեալ՝

²⁰ Ե, Ժ, Ժ նստցին

^{21բ} ՍԱՂՄ. ՃԼԱ. 11

²² Ե յանկոխն, Ժ յանկոխս

²³ Ե անապականութեան

²⁴ Ե, Ժ, Ժ զԵԲ Եւ պետութիւնք զւարթնոցն

²⁵ Ժ զԱստուած

²⁶ Ե, Ժ, Ժ շՈՋ. նմա շնորհեաց

²⁷ Ե անուն

²⁸ Ժ լեզուի, Ժ + ի

²⁹ Ե կուսեն

³⁰ Ժ Յիսուսի Քրիստոսի փիւ. Յիսուս

Քրիստոս

^{31ա} ՀԱՄՍ. ՓԻԼԿ. Բ. 9–11

³² Ժ անվաղճան

³³ Ե, Ժ տունն Ժ տան

³⁴ Ե, Ժ, Ժ Յակովբայ

Գեր ի վերոյ նոցին ել նստաւ:
 «Սակայն զհարդ լինիցի ինձ այդ»^{1բ},
 Կոյսն պատասխանէր² զփորձ առն ոչ
 գիտելով:
 «Ո՛վ պարզ աղանի,
 Այնպէս»³ որպէս վիմին եղեւ
 Առանց ձեռնի հատանել ի քոյդ
 յարացոյց^{4 5գ}:
 Ո՛վ տատրակ ողջախոհ,
 Այնպէս՝ որպէս գաւազանին եղեւ
 Ծաղկել⁶ ի քոյդ արիւնակ^{7գ}:
 Ո՛վ սքողեալ⁸ սրբութիւն:
 Այնպէս՝ որպէս գեղմն⁹ լցաւ ցաւոյով
 Յղութեան քո պատկեր^{10ե}:
 Առանց առն ծնանիս,
 Զի մի՛ սուտ երեւեցի Եսայի¹¹,
 Որ¹² ասաց կուսիդ¹³ յղանալ
 Եւ որդի էմմանուէլ¹⁴ անուն ծնանիլ^{15ա}:
 Տէն գանուն¹⁶ որդւոյդ ի մարգարէէն,
 Զի թէ որպէս զհասարակաց մարդոյ,
 Ապա եւ ի ծնունդ նորա պահանջեալ¹⁷
 գործակից զայր¹⁸,
 Ապա թէ Աստուած ի քէն լինի մարմնով
 ընդ մարդկան,
 Որպէս զարարիչ յաղթահարէ զսահման
 բնութեան:
 Հոգին Սուրբ եկեսցէ ի քեզ, յարդարիչ
 խորանիդ¹⁹,

^{1բ} Հմմտ. Ղուկ. Ա. 34² Ե պատասխաներ³ Ե այսպէս⁴ Ե յարացոյց^{5գ} Հմմտ. Դմ. Բ. 34-45⁶ Ե, Ժ, Ժ ծաղկիլ^{7գ} Հմմտ. ԹԻ. ԺԷ. 8⁸ Ե, Ժ, Ժ սքողեալ⁹ Ե գեղմն^{10ե} Հմմտ. ՍԱՂՄ. ՀԱ. 6¹¹ Ե Էսայի¹² Ե որպէս¹³ Ե կուսիլդ¹⁴ Ե Եմմանուէլ^{15ա} Հմմտ. ԵՍ. Է. 14¹⁶ Ժ անուն¹⁷ Ժ պահանջեաց¹⁸ Ժ զայր գործակից ՓԻԱ. գործակից զայր¹⁹ Ե խորանիթ

Եւ զարութիւն Բարձրելոյն²⁰ Աստուծոյ
 հովանի լիցի սրբոյ սենեկիդ,
 Եւ Բանն նորին²¹ ծոցածին իջեալ բնակէ
 ի ծոց արգանդիդ²²:
 Եւ նոյն ինքն էն²³ Աստուած անմարմին,
 Էանայ յարենէ քո²⁴՝ մարմին երկրային:
 Եւ նախն ժամանակի իննամսեայ
 աւուրբբ համարի²⁵,
 Ի քէն²⁶ ծնանի, եւ կնիքն Հաւր իմաստի,
 Ի քէն երեւեալ՝ Աստուծոյ Որդի
 հոշակի»^{27բ}:
 Զայս²⁸ լուեալ կոյսն Մարիամ՝
 ընդարձակէր զգիրկս²⁹ կամացն,
 Ամփոփէր յինքն զծագեալ ճառագայթն
 յերկնիցն³⁰ բարձանց,
 Տայր զարգանդն աւթեան³¹ անճառն³²
 էութեան,
 Եւ լինէր³³ խառնարան երկուցն
 բնութեանց:
 Բանն Աստուած յաւդեալ միացաւ ընդ
 մարմին նիւթական,
 Եւ ստեղծեալ կերպարան այր ի տիպ
 ադամեան:
 Ո՛վ մեծ խորհրդոյ վերին հրամանին
 Եւ սքանչելի գործ ի ստորինս վայրի,
 Կոյսն³⁴ մայր էմմանուէլին³⁵
 Եւ բնութիւնն աղբիւր Հաւր³⁶
 ճառագայթին:

²⁰ Ե բարձրեալն²¹ Ժ նորա²² Ե, Ժ, Ժ յարգանդիդ²³ Ե, Ժ, Ժ չիք էն²⁴ Ե քոյ²⁵ Ե յամարի, Ժ հարմարի²⁶ Ե քեն^{27բ} Հմմտ. Ղուկ. Ա. 35²⁸ Ե Այս²⁹ Ե, Ժ, Ժ զգիրս³⁰ Ե, Ժ, Ժ յերկնից³¹ Ե, Ժ յօթեան Ժ յօդեան³² Ե անճառ³³ Ժ շինէր³⁴ Ե, Ժ, Ժ կոյս³⁵ Ե, Ժ, Ժ Եմմանուէլին³⁶ Ժ շրջ. Հօր աղբիւր

Արգանդն¹ սնուցիչ երկնից բարձողին²
 Եւ աղջիկն ստեղծիչ³ իւրոյ արարչին:
 Որպէս եւ բերան պառաւուն
 Եղիսաբէթի⁴
 Փող հնչման եղեալ ձայնին բարբառոյ
 գործարան,
 Գոչէր զաւրհնութիւն խաղացեալն⁵
 մանկան.
 «Աւրհնեալ ես դու ի կանայս, կոյսդ
 Մարիամ,
 Լուծող⁶ անիծից նախամաւրն երկանց,
 Եւ արհնեալ է պտուղ արգանդի քո,
 Որ է Գառն բարձող⁷ մեղաց աշխարհի:
 Աւրհնեալ ես դու ի կանայս,
 Բղխեալ ի Յեսսէ, պարկեշտ գաւազան,
 Եւ արհնեալ է բողբոջդ⁸, որ ի քէն
 ստեղծաւ փրկութեան,
 Որ փթթեալ բուրէ զհոտն⁹
 անմահութեան:
 Աւրհնեալ ես դու ի կանայս, դո՛ւստր
 Դաւթի,
 Լսող¹⁰ զհրաման գոյով ցանկալի գեղ
 աստուածութեան,
 Եւ արհնեալ բղխեալդ ի քէն տեսլեամբ
 գեղեցիկ,
 Քան զամենայն որդիս մարդկան,
 Աւրհնեալդ յԱստուծոյ յաւիտեան¹¹»^{12ա}:
 Իսկ զինչ ապա Մարիամ
 Ի լսելն¹³ զաւրհնութիւն ձայնին լեզուով
 պառաւին,
 Եթէ ծերն անցեալ զաւուրբք, այսքան
 հզաւրացաւ

¹ Եւ, Դ, Թ արգանդ

² Եւ բարձողին

³ Եւ ստեղծիչ

⁴ Եւ եղիսաբէթի

⁵ Եւ, Դ, Թ խաղացեալ

⁶ Եւ լուծող

⁷ Եւ բարձող

⁸ Եւ բողբոջդ

⁹ Եւ, Դ, Թ զհոտ

¹⁰ Եւ, Դ, Թ լսողդ

¹¹ Եւ, Դ, Թ Աւրհնեալ ես յԱստուծոյ յաւիտեանս
 յաւիտենից փիւ. Աւրհնեալդ յԱստուծոյ
 յաւիտեան

^{12ա} Հմմտ. Ղով. Ա. 40-45

¹³ Եւ, Դ զլսելն, Դ լսելն

Ի ձայնէն երգել Կոյսն առոյգ շնորհիւ,
 Զինչ ասէր առինքեան ազգամբ Բանին,
 Զոր կրէր ի սուրբ արգանդին¹⁴.

«Դու,- ասէ,- ո՛վ խաղացեալ մանուկ,

յարգանդ մաւր ամլոյդ^{15ա}

Մարգարէացար ինձ¹⁶ զաւրհնութիւն¹⁷

լեզուով¹⁸ ծերունւոյդ:

Եւ ահա Արեգակնս¹⁹ արդար թաքուցեալ²⁰

ի սենեակս²¹ ծոցոյս,

Սփռեալ զճառագայթն²² եւ կաթեալ յիս

զլոյս

Առնէ տեսող²³ եւ պատմող²⁴ ելից

խորհրդոյս»:

Եւ ապա սկսաւ ասել առ ինքեան

Մարիամ.

«Մեծացո՛ւ անձն իմ զՏէր, որ մեծացար

քան զքերովբէս²⁵,

Եւ ցնծա ոգի իմ ծնաւդ²⁶ փրկչին

աշխարհի

Ի սքանչելի գործ նորին, որ առ յապա²⁷

կատարի,

Զի ահա ի զաւակս, որ յինէն ծնանի,

Խոստումն Աբրահամու լցեալ կատարի:

Քանզի ի սմա արհնին ազգք²⁸ երկրի

Եւ տան երանի հնչմամբ գովեստի²⁹

Աստուածածին մաւրս իւր կուսի»^{30բ}:

Արդարեւ արհնեալ ես³¹ ի շրթունս

ազգաց աշխարհի, ո՛վ Աստուածածին,

¹⁴ Եւ, Դ, Թ յարգանդին

^{15ա} Հմմտ. Ղով. Ա. 41

¹⁶ Եւ, Դ, Թ չիք ինձ

¹⁷ Եւ, Դ, Թ զօրհնութիւնդ

¹⁸ Եւ, Դ, Թ լեզուովդ

¹⁹ Եւ, Դ արեգականս

²⁰ Եւ դադուցեալ, Դ, Թ թաքուցեալ

²¹ Եւ սենեակ

²² Եւ ճառագայթն, Դ, Թ ճառագայթն

²³ Եւ, Թ տեսող

²⁴ Եւ, Թ պատմող

²⁵ Եւ զքերովբէսն

²⁶ Դ ծնող

²⁷ Եւ յապա

²⁸ Եւ ազգ

²⁹ Դ գովէստի

^{30բ} Հմմտ. Ղով. Ա. 46-1:55

³¹ Եւ, Դ, Թ երանեալ ես

Որ քեւ յերանութեան եւ ի փառաց
 վիճակ փոխեցար
 Ի պատուհասէ քրտանցն¹ անիծից:
 Երանի՛ է քեզ, ո՛վ Աստուածածին,
 Բարձրացեալ դշխոյ ոսկեհուն
 զարդուք, հարսն աստուածութեան,
 Քանզի քեւ հեղաւ² ողորմութիւն նորա
 Ի պատահումն ճշմարիտ յուսոյ
 երկիւղածաց իւրոց:
 Երանի՛ է քեզ, ո՛վ Աստուածածին,
 Տախտակ եւ մելան եղելութեան³ անեղն
 բանի,
 Քանզի արդարն ի քէն դատաւոր⁴
 Յրուեաց զամբարտաւանսն յանդունդս
 խոր՝
 Բարձրացուցեալ զխոնարհ բնութիւնս
 վերնոց⁵ ահաւոր⁶ 7ա:
 Երանի՛ է քեզ⁸, ո՛վ Աստուածածին,
 Սափոր ոսկի կենաց մանանայի
 երկնային հացի,
 Քանզի երեւեալն ի քէն ի յերկրի⁹,
 Լցոյց զքաղցեալս¹⁰ բարութեամբն¹¹
 երկնի,
 Ածեալ ի հանգիստ կենացն անկէտի:
 Երանի՛ է քեզ¹², ո՛վ Աստուածածին,
 Տապանակ կտակի¹³ նորոյ աշս ուխտի,
 Քանզի ծնեալն¹⁴ աւծեալ քո որդի
 Պաշտպան եղեւ մարգարէիցն բանի:
 Ի գլուխ ածեալ գործով հանդիսի
 Մինչեւ կատարեաց զխոստումն¹⁵ նոքաւք
 փրկութեան¹⁶ աշխարհի,

¹ **Կ, Ժ, Թ** քրտանց

² **Կ, Ժ, Թ** եղեւ

³ **Կ, Ժ** եղեղութեան

⁴ **Թ** դատաւորն

⁵ **Կ** վէրնոց

⁶ **Կ** ահաւոր

^{7ա} **Խմմա. ՂՈԻԿ. Ա. 51-52**

⁸ **Կ** քէզ

⁹ **Կ** յերկրի

¹⁰ **Կ** զքաղցեալ

¹¹ **Թ** բարութեամբ

¹² **Կ** քէզ

¹³ **Թ** չիք կտակի

¹⁴ **Կ, Ժ, Թ** ծնեալ

¹⁵ **Կ, Ժ, Թ** զխոստացեալ

¹⁶ **Թ** փրկութիւն

Որոյ գործոյն¹⁷ տնաւրէն¹⁸ եղեւ կայսրն¹⁹
 Աւգաստաւս²⁰

Ընդհանրական գրութեամբ աշխարհի^{21բ},
 Նախատիպ յարացոյց հանդերձեալ
 ազատութեանն,

Որ լինելոց էր²² ի ձեռն Քրիստոսի:
 Քանզի յերեւեալ դարձուցանողին
 զգերութիւն մարդկան

Ի պանդուխտս վայրէ ի
 հայրենագաւառն²³ վերին,

Հրաման ետ Աւգաստոս²⁴ դառնալ
 իւրաքանչիւր ումէք²⁵

Ի հայրենին իւր ժառանգութիւն:

Ընդ որս եւ Յովսէփ Մարիամաւ²⁶, որ ի
 տանէ Դաւթի,

Եկն ի Բեթլեհէմ²⁷, զի ծնցի որդին Դաւթի²⁸

Ի նկատեալ²⁹ մարգարէիցն տեղի³⁰ 31ա:

Յայնժամ զձեռն ձգեալ Միքիա³²

Եցոյց զսա իշխան ծագաց³³ աշխարհի,

Որ ելքն ի սկզբանէ գոլով,

Երեւեալ աշսաւր ի Բեթլեհէմէ³⁴ 35բ:

Ելից եւ Դաւիթ զպաւքումն

կարաւտութեան ի ջուրս կենդանի³⁶ 37գ,

¹⁷ **Կ** գործոցն

¹⁸ **Կ** տնորեն

¹⁹ **Կ** կայսրն

²⁰ **Կ, Ժ, Թ** Օգոստոս

^{21բ} **Խմմա. ՂՈԻԿ. Բ. 1-2**

²² **Կ** եր

²³ **Թ** հայրենի գաւառն

²⁴ **Կ, Ժ, Թ** + կայսր

²⁵ **Կ** ումէք

²⁶ **Թ** Մարեմաւ

²⁷ **Ե** Բեղղէմ

²⁸ **Կ** չիք եկն ի Բեթլեհէմ. զի ծնցի որդին Դաւթի

²⁹ **Թ** նկատեալն

³⁰ **Կ** տէղի

^{31ա} **Խմմա. ՂՈԻԿ. Բ. 1-5**

³² **Թ** Միքեա

³³ **Կ, Ժ** ծագեաց

³⁴ **Ժ** Բեթլեհէմէ, **Ե** Բեղղահէմէ

^{35բ} **Հմմա. ՄԻՔ. Ե. 2**

³⁶ **Կ** կենթանի

^{37գ} **Հմմա. ՍԱՂՄ. ԽԱ. 3, ԿԲ. 2**

Որ¹ բղխեաց յայր² Բեթլեհէմի³։
 Խառնեցաւ եւ ընդ ջոկս հովուացն երամ
 զաւրացն երկնայնոց,
 Որք պարառեալ շուրջ զայրովն երգէին.
 «Փառք ի բարձունս Աստուծոյ
 խաղաղարարին աշխարհի։
 Աւետիս ձեզ աւթագանեալքդ⁴ ի բացի,
 Զի ծնաւ ձեզ Փրկիչ եւ Տէր ի քաղաք⁵
 Դաւթի»^{6ա}։
 Եկեալ հովիւքն փութանակի,
 Տեսին ջահաւոր զաստղն⁷ յայրին,
 Մեղաց Բարձաւորին⁸ գառն ընծայեցին։
 Նաեւ մոգքն ժամանեցին
 յերկրպագութիւն ծնեալ արքային.
 Կնդրուկ⁹ եւ ոսկի եւ զմուռ առեալ ի
 ձեռին՝
 Մտեալ ի յայրն երկրպագեցին^{10բ}։
 «Ով Աստուած ճշմարիտ,- ասեն,- որ
 ծնար
 Եւ թագաւոր աշխարհի ցուցար,
 Ընկալ զպատարագս քոյին խորհրդոց ի
 մէջն ընծայեալ»։
 Իսկ Աստուածածին¹¹ կուսին զայս
 տեսեալ,
 Բանից հրեշտակին խելամուտ եղեալ,
 Եւ յելից իրացս հաւատացեալ,
 Ի գիրկս բարձեալ¹² զԱստուած
 մարդացեալ
 Շրթամբքն¹³ համբուրեալ, ձեռամբն¹⁴
 գգուեալ,
 Եւ բանիւ բերանոյ առ նա բարբառեալ.
 «Էմմանուէլ Բանդ մարմնացեալ,

Որ յաղախնոյ մաւրէս քո ծնար.
 Տուր ինձ հրաման զատինս ճմլել
 Եւ զկերակրողդ¹⁵ ամենեցուն
 դիեցուցանել։
 Ի կառս քերովբէից¹⁶ Աստուածդ
 բազմեալ,
 Թեւասքաւ¹⁷ սերաւբէիւքն¹⁸
 սրբաբանեալ,
 Որ ի կուսէս Փրկիչ յայտնեցար,
 Բաց զբերան¹⁹ իմ նոցին²⁰ համաձայն,
 Գգուել նորոգ զքեզ արհնութեամբ,
 Ի շորեքդիմի աթոռն թագաւոր,
 Արեգական նման²¹ փառաւոր
 Եւ շափիղայ ընդ ոտիւք ահաւոր,
 Որ ընթանայիր ի հիւսիսոյ
 Եւ հարաւ նախ խորհրդաւոր։
 Այսար քառասնաւրեայ²² եղէր²³ գոյաւոր,
 Զբազուկ ծնաւորիս²⁴ արարէր²⁵ զաւրաւոր,
 Ի տաճարն ածել²⁶ զքեզ կամաւոր
 Եւ տալ Հար քո²⁷ ընծայ զորդիդ
 մարմնաւոր»։
 Զայս ասելով ածէր²⁸ զմանուկն ի
 տաճարն երկակենցաղն²⁹ Թուշնովք^{30ա},
 Յայտ արարեալ թէ՛ պատարագիս տամ
 փոխանակ սորա,
 Որ երկնաւոր է ըստ աստուածութեանն,
 Եւ երկրաւոր ըստ մարդկութեանն։
 Իսկ Սիմէոն³¹ ծերն քահանայ՝

¹ Եւ, Դ, Թ + Եւ

² Ե յայրն, Դ յայն

³ Դ Բեթլեհէմի, Ե Բեղղահէմի

⁴ Ե, Թ աւթայեալքդ, Դ աւթագայեալքդ

⁵ Թ քաղաքի

^{6ա} Հմմտ. Դմիւ. Բ. 10-14

⁷ Ե զաստեղն, Դ + ի

⁸ Դ բարձողին

⁹ Թ կընդրուկ

^{10բ} Հմմտ. ՄԱՏԹ. Բ. 11-12

¹¹ Դ Աստուածածինն

¹² Ե, Թ բարձրեալ

¹³ Ե, Դ, Թ շրթամբք

¹⁴ Ե ձեռամբք

¹⁵ Ե, Թ զկերակրողդ

¹⁶ Ե քրօբէից, Թ քերօբէից

¹⁷ Ե չիք թեւասքոլ

¹⁸ Ե, Թ սերոբէիւք

¹⁹ Ե զբերան

²⁰ Ե, Դ, Թ նոցայն

²¹ Ե, Դ, Թ արեգականանման

²² Դ, Ե քառասնաւրեա

²³ Թ եղեր

²⁴ Ե, Դ, Թ ծնողիս

²⁵ Ե, Դ, Թ արա

²⁶ Թ ածեալ

²⁷ Թ + ընդ

²⁸ Դ ածէր

²⁹ Ե երկակենցաղ, Թ երկնակենցաղ

^{30ա} Հմմտ. Դմիւ. Բ. 22-24

³¹ Ե Սիմեոն, Թ Սիմէոն,

Կապեալ Հոգւովն¹, ի տիպ եւ յարացոյց
աւրինացն,
Ընկալեալ զմանուկն ի գիրկս, որպէս եւ
աւրէնքն ի տաճարն,
Խնդրէր արձակել իւր ի² մարմնոյն,
Եւ ճրագի աւրինացն՝ ի³ գալ
արեգականն արդարութեան:
«Զի տեսի,- ասէ,- զքեզ, Փրկիչ,
Ո՛չ Իսրայէլի միայն, այլեւ ամենայն
աշխարհի,
Եւ ես տկարացայ միայն զմի տոհմս
արդարացուցանել
Գրաւոր արէնքս⁴ Մովսէսի,
Այլ ընդ անիծիւք ածեալ⁵ փակեցի⁶:
Արձակեա՛ զիս ի խաղաղութիւն,
Եւ բարձրացո՛ղ զձիր⁸ քո շնորհիդ⁹
Ամենայն ժողովրդոց
ի յարդարութիւն»^{10ա}:
Զայս բարբառ լուեալ զծերունւոյն¹¹,
Աքանչելի¹² հիացումն եղեւ սրբունւոյն,
«Ես,- ասէ,- ո՛վ Սիմէոն¹³,
Գիտեմ զմանկանդ իմոյ¹⁴ զշնորհ¹⁵ ո՛չ
այժմ, այլ առ յապաւ:
Զի հրեշտակն աւետարանեաց
ինձ, թէ թագաւորելոց է,
Եւ մոգքն որպէս թագաւորի յանցեալ
աւուրսդ¹⁶ ընծայ մատուցին,
Սակայն յորժամ կատարի հասակաւ,
ակն ունիմ աւետեացն լրման:
Դու, ո՛վ սքանչելի ծեր, զիմորդ ընդ
քառասնաւրեայդ

¹ **Կ, Ժ, Թ** հոգւով

² **Կ, Ժ, Թ** չիք ի

³ **Թ** չիք ի

⁴ **Թ** օրէնքն

⁵ **Կ, Ժ, Թ** չիք ածեալ

⁶ **Կ** փակեցի

⁷ **Կ** բարձր

⁸ **Կ** սձիր, **Թ** զձեր

⁹ **Կ** զշնորհիդ

^{10ա} **Հմմտ.** ՂՈՒԿ. Բ. 25-32

¹¹ **Թ** զծերունոյն

¹² **Ժ** զքանչելի

¹³ **Ժ, Թ** Սիմէոն

¹⁴ **Կ** չիք իմոյ

¹⁵ **Կ, Ժ, Թ** զշնորհս

¹⁶ **Կ, Ժ** աւուրնդ,

Իբր ընդ կատարեալս¹⁷ խաւսիս¹⁸, զի զքեզ
արձակեսցէ:

Եւ ուր լուար զկապանաց¹⁹ դորա²⁰ բան՝
Այսմ աւուր միայն ի գիրկս ընկալեալ,
Զի ասես. «Ըստ խոստման²¹ բանի Քո,
արձակեա՛ զիս»:

Կամ երբ տեսեր²² զփրկութիւնն,
Զոր²³ հանդերձեալ է գործել, զի դեռ
ստնդիայ²⁴ է:

Գիտեմ²⁵ եւ ես զդա փրկագործ,
Որպէս եւ ասաց հրեշտակն,
Բայց զարգանալ հասակին²⁶
Եւ ի նստելն յաթոռն Դաւթի
Ակն ունիմ տեսանել»:

Պատասխանի ետ Սիմէոն²⁷ եւ ասէ
ցաւորք Կոյսն.

«Ո՛վ Մարիամ, մայր Աստուծոյ.

Զպատիւ ծնեալս²⁸ քո որդւոյ

Անկար է ինձ ծնաւորդ²⁹ ցուցանել:

Գուցէ³⁰ հրաժարես³¹ երկիւղի

ի դաստիարակելոյ

Եւ որպէս զմանուկ դիեցուցանելոյ³²՝

Զմտաւ ածեալ զսերոբէիցն³³ երկիւղ

ի փառաց սորա:

Այլ զայս ծանիր, զի այս որդիս քո³⁴ է,

Որ կանգնէ զբնութիւն մարդկան

յառաջին³⁵ փառսն

¹⁷ **Կ** կատարեալ

¹⁸ **Կ, Թ** խօսիս, **Ժ** խոսիս

¹⁹ **Կ** ըզկապանաց

²⁰ **Կ** տէր փխ. դորա

²¹ **Թ** խոստմանն

²² **Կ** չիք տեսեր

²³ **Թ** զօր

²⁴ **Թ** ստնդեայ

²⁵ **Կ** գիտեմ

²⁶ **Կ** հասակի

²⁷ **Կ, Ժ** Սիմէոն **Թ** Սիմէոն

²⁸ **Կ, Ժ, Թ** ծնեալ

²⁹ **Ժ** ծնողիդ

³⁰ **Կ** գրացէ

³¹ **Կ, Ժ, Թ** հրաժարիս

³² **Կ** չիք եւ որպէս զմանուկ դիեցուցանելոյ

³³ **Կ** զսէրոբէիցն

³⁴ **Կ, Ժ** քոյ

³⁵ **Կ** յառաջին, **Թ** առաջին

Եւ գլորէ զսատանայ ի պատիժ նոցա¹,
Իւրով բազմապատիկ իմաստութեամբն:
Սա է նշան հակառակութեան
Կանգնեալ ի մէջ աշխարհի ամենայն
մարդկան^{2ա}:

Զի որք աշակերտին մարգարէիցն
Հային ի խորհուրդ սորա եւ ի փառս,
Եւ խոստովանին Աստուած ճշմարիտ:
Իսկ որք տեսանեն³ միայն զմարմինն
Եւ զկիրս շարժարանացն կիցս
Ընկենուն հակառակութեամբ
Անհաւատութեանն⁴ իւրեանց
փրկութեանն⁵:

Եւ այսպէս⁶ խորհրդական երեւումն
սորա

Յայտնէ զբազում սրտից խորհուրդս⁷,
Զի ոչ երեւեցաւ հրով⁸ եւ մարախով,
Որում հաւատային յերկիւղէ սրտիւ
անհաւանքն⁹,

Այլ երեւեցաւ մարմնով,
Զի զսրտիւ հաւատացեալսն առ ինքն
ձգեացէ

Եւ զանհաւատսն յանդիմանեցէ:
Այլ եւ ընդ քո սիրտդ, ո՛վ Սուրբ Կոյս¹⁰,
Սուր թերահաւատութեան առ սոյն
անցանէ^{11ա},

Զի սպասես սմին մարմնաւոր
լինել¹² թագաւոր

Եւ յաճախութեամբ նշանացն կարծես
զնոյն մերձաւոր¹³,

Իսկ յորժամ բարձրանայ ի խաչ
կամաւոր,

Յուսահատութեան սրովն¹⁴ լինիս
վիրաւոր,
Եւ մերձ տապանին նստիս սգաւոր,
Ուստի յարուցեալ բժշկէ երեւմամբն
Զխոց սրտի մաւրդ զաւրաւոր»:
Զայս լուեալ Մարիամու եւ ծանուցեալ
զինքն

Պաշտպան մեծի խորհրդոյ՝
Փախստական լինէր Միածնին
յնգիպտոս

Հրամանաւ հրեշտակին:

«Լոյս,- ասէ,- ծագեալ ի մէջ աշխարհի,
Քեզ հալածէ խաւար բանսարկուն,
Հրամանաւ Հերովդի իւրոյ անաւթին,
Արի՛, երթիցուք յնգիպտոս
Ի լրումն կանխասաց մարգարէին»^{15բ}:
Եւ այսպէս ընթացեալ նոցա յնգիպտոս,
Կատարէր մարգարէութիւնն Եսայեայ,
որ ասէ.

«Ահաւասիկ Տէր նստեալ ի ծոց թեթեւ
ամպոյ

Անաղտն կուսի գայ յնգիպտոս»^{16գ}:

Շարժէին եւ ձեռագործքն ի մտանելն¹⁷
նոցա յերկիր,

Կործանէին կուռքն ի տեղի,
Ընդ որ անցանէր Յովսէփ Մարիամաւ¹⁸,
Եւ դիւթքն յնգիպտոսի աղաղակէին թէ.

«Աստուածն ամենայնի նկուն արարեալ
Կործանէ զաստուածս յնգիպտոսի»:
Իսկ յետ կատարելոյ նախաճառութեանն
Եսայեայ,

Այլ մարգարէ պահանջէր զլրումն
Իւրոյ¹⁹ պատգամաւն՝ ասելով.

«Արի՛ Տէր, էլ յնգիպտոսէ եւ եկ յերկիրն
Իսրայէլի,

Զի լցցի առ յինէն ասացեալն թէ.

«յնգիպտոսէ կոչեցից զորդի իմ»^{20ա}:
Եւ եկեալ բնակէր ի Նազարէթ,

¹ Ե նորա փխ. նոցա

^{2ա} Հմմտ. Ղուկ. Բ. 34

³ Ե տեսանէն

⁴ Ե, Ժ, Ժ անհաւատութեանս

⁵ Ե, Ժ փրկութեան

⁶ Ե այսպէս

⁷ Ժ, Ժ խորհուրդ

⁸ Ե ձեռագործի տեքստն այստեղ
ընդհատվում է:

⁹ Ժ, Ժ անհաւանք

¹⁰ Ժ, Ժ Կոյս Սուրբ Փն. Սուրբ Կոյս

^{11ա} Հմմտ. Ղուկ. Բ. 35

¹² Ժ լինիլ

¹³ Ժ, Ժ միաւոր

¹⁴ Ե սրով

^{15բ} Հմմտ. ՄԱՏԹ. Բ. 13-15

^{16գ} Հմմտ. ԵՍ. ԺԹ. 1

¹⁷ Ե, Ե մտելն

¹⁸ Ժ, Ժ Մարեմաւ

¹⁹ Ե իւրով

^{20ա} Հմմտ. ՈՎՍ. ԺԱ. 1

Առ ի յարդարացուցանել զպատգամ
 ծառայիցն իւրոց մարգարէից,
 Հստ որում աղաղակէ թէ՛ Նազարեցի
 կոչեսցի^{1բ}։
 Եւ երթայր զարգացեալ հասակաւ Բանն
 Աստուծոյ
 Հնդ մարմնաւոր ծնողացն² յերուսաղէմ
 Ի լրումն կէտի աւրինացն իւրոց
 կանոնի,
 Քանզի էր նոցա հնազանդ այն որ
 ասաց.
 «Պատուեա՛ զհայր քո եւ զմայր»^{3դ},
 Ի⁴ թիւ երկոտասան ամին ժամանեալ
 յերուսաղէմ,
 Նստէր ընդ վարդապետս աւրինացն,
 Հսէր եւ պատասխանէր^{5դ}։
 Ո՛վ սքանչելի մանուկ,
 Թուոյ աւո՛ւրց կարաւտանաս առ
 ի խաւսել իմաստութեամբ,
 Որ նախ քան զամենայն բլուրս ծնար
 ի ծոց Աստուծոյ^{6ե},
 Զարուկիւն Նորա եւ իմաստութիւն։
 «Զիմն,- ասէ,- եկի՞⁷ ուղղել զսահման
 կանոնի,
 Զոր եղի մարմնաւոր բնութեանս եւ ոչ
 խրամատեալ»։
 Իսկ մինչդեռ Նա, ապացոյց իջմանն ի
 դժոխս,
 Երեքարեայ ժամանակաւ⁸ յապաղէր ի
 տաճարն,
 Մայրն, որ յայնժամ սրտակոտոր էր
 խոցելոց
 Այժմ⁹, ի նմին յարացոյց ջերմաջերմն
 սիրով,
 Խնդրէր ընդ ուղեկիցսն զմանուկն
 Յիսուս^{10ա}։

^{1բ} Հմմտ. ՄԱՏԹ. Բ. 23

² Ժնողացն

^{3դ} Հմմտ. Եւք. Ի. 12

⁴ Ե, Ժ, Ե Եւ

^{5դ} Հմմտ. ՂՈՒԿ. Բ. 42-47

^{6ե} Հմմտ. ԱՌԱԿ. Ը. 25

⁷ Ժ զմնացէ ի

⁸ Ժ, Ժ ժամանակեայ

⁹ Ժ, Ժ յայնժամ

^{10ա} Հմմտ. ՂՈՒԿ. Բ. 43-46

«Մի արդեաւք,- ասէ,- Արքեղայտսն
 ծանուցեալ՝ զհաւրն կամս լցեալ,
 Որով եւ զսա ընդ Բեթլէհէմի¹¹ մանկունսն
 խողխողեաց»։
 Դարձաւ փութանակի յերուսաղէմ՝
 Եւ գտեալ զնա¹² կենդանի
 Գիրկս արկանէր ողջագորէր,
 Ի խնդութենէն զարտասուքն¹³ արտաքս
 ցնդէր։
 Իւրաքանչիւր¹⁴ ոք ի զգայարանացն¹⁵
 Սրտաբորբոք գթով համբուրէր եւ ասէր.
 «Որդեակ, զի՞նչ գործ գործեցեր ընդ մեզ,
 Յորքան տառապանս մատնեցեր զմեզ^{16 17բ}։
 Վասն զքեզ թաքուցանելոյ¹⁸ յեգիպտոս
 փախեաք,
 Ի քո կենացդ երկիւղէ զսեփհական
 հայրենիսն թողեալ՝
 Ի Նազարէթ պանդխտեցաք^{19 20դ}։
 Դեռ եւս մանկանցն²¹ Բեթլէհէմի²² մարքն,
 Որոց որդեակքն²³ քո աղազաւ սպանան,
 Զարհուրեցուցանեն զիս յանողորմ
 մահու պատմութենէ²⁴ որդեկացն,
 Եւ ես զայն աւր առաջի աշաց ունիմ
 հանապազ։
 Ընդէ՛ր²⁵ ի բաց կացեր ի մէնջ,
 Որդեակ, տառապէաք, խնդրէաք զքեզ,
 Զի Արքեղայտս է փոխանակ հաւրն
 Հերովդի
 Նովին մախանաւքն²⁶ լցեալ^{27ա}։

¹¹ Բեթլէհէմի

¹² Ժ նա

¹³ Ժ զարտասուքսն

¹⁴ Ե զիւրաքանչիւր

¹⁵ Ե սգայարանացն

¹⁶ Ժ, Ժ Զ ԻՔ Յորքան տառապանս մատնեցեր
 զմեզ

^{17բ} Հմմտ. ՂՈՒԿ. Բ. 48

¹⁸ Ժ, Ժ թագուցանելոյ

¹⁹ Ե պանտխտեցաք

^{20դ} Հմմտ. ՄԱՏԹ. Բ. 23

²¹ Ժ մանկանց

²² Ե, Բեղղահէմի, Բեթլէհէմի

²³ Ժ, Ժ որդեակքն

²⁴ Ժ, Ժ պատմութենէն

²⁵ Ժ ընդեր

²⁶ Ժ, Ժ մախանաւք

^{27ա} Հմմտ. ՄԱՏԹ. Բ. 22

Որդեան՛կ, տառապէաք, խնդրէաք զքեզ,
 Զի դպիրքդ եւ փարիսեցիքդ¹, որոց
 խաւսակցիս²,
 Դղրդեցան³ ի ծննդեան քո
 Եւ գուշակեցին Հերովդի մարգարէիւքն⁴
 զքեզ սպանանել^{5ր}:
 Այժմ ի մեռելոց ունիմ զքեզ, Յիսուս,
 Այժմ ի գազանաց ժանեաց զերծար,
 որդեան՛կ,
 Եկ, զի երթիցուք ի Նազարէթ⁶,
 Զի մի՛ իւրիք ի մախողաց իշխանացդ
 դրժեսցիս⁷»:
 Եւ լուեալ զնաց հնազանդութեամբ,
 Եւ մայրն պահէր զամենայն բանս ի
 սրտի իւրում հեզութեամբ,
 Այսքան եւ⁸ այսպիսի աշխատեալ
 Ի պաշտան սննդեանն Աստուծոյ
 խոնարհութեամբ:
 Արդ յորքանս⁹ վերանայ սորա պատիւ,
 Կամ փառաց մեծութիւն քննութեամբ
 իմաստնոց,
 Զի թէ սերովբէքն¹⁰ վասն ծառայաբար
 պաշտամանն սուրբ են եւ կոշին,
 Եւ քերաւբէքն¹¹ վասն տեղի Աստուծոյ
 լինելոյ
 Սփռումն իմաստութեանն են եւ
 անուանին,
 Ապա մայրս Աստուծոյ Մարիամ, որ ի
 վեր քան զծառայ,
 Մայրենի գթով խարշատեցաւ ի վերայ
 նորա
 Եւ խնամով գթոյ դաստիարակեալ սնոյց
 զնա,
 Որքան մեծութեամբ վերոյ նոցին
 դասեսցի եւ ի մէնչ պատուեսցի:

¹ **ժ, տ** փարիսիցիքդ

² **տ** խոսակցիս

³ **ժ** դղրդեցան

⁴ **ե** մարգարէիւն, **տ** մարգարէիւք

^{5ր} **Հմմտ.** ՄԱՏԹ. Բ. 3-6

⁶ **ե** Նազարէթ

⁷ **ժ, տ** դժբեցցիս

⁸ **ժ, տ** ԶԻՔ եւ

⁹ **ժ, տ** որքան

¹⁰ **ժ** սերաւբէքն, **տ** սերորբէքն

¹¹ **տ** քերորբէքդ

Առ այսպիսի ազնուական փառս
 արհնեալ կուսիս հայելով՝
 Հնչէր իմաստութիւնն յերգեցողութիւն
 Երգոյն սրբութեան.
 «Վաթսուն են թագուհիք, եւ ութսուն
 հարճք
 Եւ արիորդք¹², որոց ոչ գոյ թիւ,
 Մի է աղանի իմ, կատարեալն իմ,
 Մի է մայրն ընտրեալ ծննդեան¹³ իւրոյ,
 Տեսին զնա դատերք եւ երանեցին նմա,
 Թագուհիք եւ հարճք գովեցին զնա»^{14ա}:
 Արդարեւ ի մէջ հարսնացեալ հոգւոց,
 Որք խաւսեցան Աստուծոյ ի յերկրէ,
 Եւ եաւթն պարուց ծառայական հոգւոցն,
 Որ յերկինս անթիւ բազմութեամբ¹⁵
 արիորդաց հրեշտակաց,
 Մի է որպէս զարեգակն փայլեալ ի
 գումարս աստեղաց
 Ամէնարհնեալ Կոյսս¹⁶ Աստուածածին,
 Աղանիս միամիտ դիեցուցիչ Բանին
 ծնելոյ,
 Կատարեալ շնորհիւն ի պայման կէտի¹⁷
 Արդարութեան վերոյ արինաց
 ժամանեալ,
 Մի մայր ընտրեալ ծննդեան Միածնին,
 Զի որպէս Միածին է որդին,
 Անդրանիկ ի բազում եղբարս,
 Մի է եւ մայրն կատարեալ,
 Եւ գերազանց փառաւք ի մէջ հոգւոց
 ընտրելոց:
 Զսա տեսին դատերք վերինն¹⁸
 Երուսաղէմի եւ երանեցին
 Ի տեսանել զանհասն էութիւն պտուղ
 արգանդին,
 Այլ եւ թագուհիք ընդհանուր եկեղեցեաց
 այսար բացեալ զբերանս՝
 Նմա¹⁹ տան արհնութիւն գովութեան
 ընդ ծագս աշխարհի:

¹² **ժ, տ** ԶԻՔ եւ ութսուն հարճք եւ արիորդք

¹³ **ժ** ծննդեանն

^{14ա} **Հմմտ.** ԵԲՊ. Զ. 7-8

¹⁵ **ժ, տ** բազմութիւն

¹⁶ **ժ, տ** կոյս

¹⁷ **տ** կիտի

¹⁸ **ժ** վերին

¹⁹ **ժ, տ** սմա

Զի արեւելք եղեւ արեգականն
 արդարութեան,
 Անդաստան՝ կենացն սերման,
 Որթ՝ բաժակին անմահութեան,
 Ծառ՝ պտղոյն արհնութեան,
 Խառնարան անճառն՝ բնութեան,
 Երկիր՝ յորում լոյսն ագաւ,
 Տաղաւար՝ ուր Աստուած ալթեցաւ,
 Մայր՝ որ զէմմանուէլն² ծնաւ,
 Ծնող³՝ որում հնազանդ նոյն եղեւ,
 Քանզի որպէս հնազանդ եղեւ Հաւր
 մահու չափ,
 Եւ մահու խաչի ըստ առաքելոյ^{4ա},
 Հնազանդ եղեւ մաւրս իւր Կուսի,
 Բանն մարմնացեալ ի յամենայնի
 Ըստ որում եւ ի⁵ յեկից խորհրդոյն
 քննութեամբ ցուցանի,
 Զի որպէս Հայր զհնազանդեալն իւր ի
 մահ,
 Բարձրացոյց վերոյ ամենայն անուան
 Եւ շնորհեաց նմա երկրպագուս եւ
 փառաբանիչս զամենեանս,
 Եւ ոչ անձին շուք զնելով առ զայս
 պատիւ Քրիստոս,
 Այլ ի Հաւրէ եւ նորին ասելով նիստ ընդ
 աջմէ իմմէ,
 Այսպէս եւ մայրս նորին Կոյս,
 Յառաջ ած զսա ի պատիւ
 նշանագործութեան ի մէջ աշխարհի:
 Եւ ոչ անձամբ անձին ձգեցաւ ի սոյն⁶,
 լցուցին արիւնացն կանոնի,
 Այլ ծնողին⁷ իւր հրամանի
 հնազանդութեամբ
 Յառաջ եկն ի գործ նշանացն
 արուեստի,
 Որպէս յայտ առնէ զայս պատմութեամբ
 Աւետարանին աշակերտն սիրելի.

¹ **d, t** անճառ² **e** զէմմանուէլն, **t** զէմմանուէլ³ **t** ծնող^{4ա} **Հմմտ. Փղ. Բ. 8**⁵ **d, t** ԶԻՔ ի⁶ **d, t** նոյն⁷ **t** ծնողին

«Հարսանիք էին,- ասէ,- ի Կանայ⁸
 Գալիլացւոց⁹,
 Յորում էր մայրն Յիսուսի,
 Կոչեցաւ եւ Յիսուս աշակերտաւքն
 հանդերձ ի հարսանիսն¹⁰,
 Եւ ի պակասել գինւոյն, ասէ մայրն
 ցՅիսուս.
 «Գինի ոչ ունին»^{11բ}:
 Տէս աստանար զհրաման ծնաւդին¹²
 Ի վերայ հնազանդ որդեկին:
 «Գինի,- ասէ,- ոչ ունին,
 Մատուակեա՛նոցա բաժակն¹³
 երկնային:
 Որպէս ի հարսանեացս¹⁴ պակասեաց
 գինին,
 Եւ յիսրայէլէ, զոր հարսնացուցին
 մարգարէքն Աստուծոյ,
 Պակասեաց իմաստ արիւնին:
 Արդ, երեւալ Փրկիչդ,
 Արբո՛ւնոցա զիմաստն¹⁵ երկնային:
 Մինչեւ յէրբ Լոյսդ աշխարհի
 Թագչիս ընդ գրուանաւ ստուերին,
 Սկիզբն արա յեղաշրջել¹⁶ զխոկումն
 ամենեցուն
 Յիմաստ հանդերձեալ աշխարհին»:
 Իսկ նա զի՛նչ. «Զի՛ կայ¹⁷ իմ եւ քո,
 Զեւ է հասեալ ժամանակ իմ»^{18ա}:
 Ոչ թէ այսու հնազանդութեան ծնաւդին¹⁹
 զլուծն ընթացիւ,
 Մի ոք զմտաւ ածիցէ,
 Այլ զի ի պատիւ զնա մայրն կոչեալ ձգէ,
 Ուստի կամաւք հրաժարեալ²⁰ սիրէ զայս
 պատասխանիս:

⁸ **c, d, e** Կանա⁹ **d, t** Գալիլացւոց¹⁰ **d, t** հարսանիս^{11բ} **Հմմտ. Յնվզ. Բ. 1-3**¹² **d** ծնողին¹³ **t** զբաժակն¹⁴ **d, t** հարսանեաց¹⁵ **d, t** զիմաստ¹⁶ **d** յեղաշրջելոյ¹⁷ **t** կա^{18ա} **Հմմտ. Յնվզ. Բ. 4**¹⁹ **d** ծնողին²⁰ **t** հրաժարել

Եթէ¹ կամիս եւ ի Հաւրն հնազանդելն²
 նորին քննեալ գտանես,
 Զի հնազանդութեամբ Հաւր եկեալ ի
 մահն ասէր առ նոյն.
 «Հայր, եթէ հնար է, անցցէ բաժակս»^{3բ}:
 Այսպէս եւ մաւրն հնազանդելով եկն ի
 հարսանիսն
 Եւ տեղի տայ ի փայլելոյն⁴ սքանչելեալք,
 Զի մի անձամբ դիցէ անձին պատիւ ի
 հոշակելն նովալ,
 Այլ ծնաւդին⁵ հրամանաւ ի նոյն վերասցի,
 Որպէս եւ ի մահուն լուաք,
 Զի Աստուած զնա բարձրացոյց
 Վասն հնազանդելոյն մինչ ի մահ,
 Եւ Մարիամ մայր⁶ իւր զնա մեծացոյց ի
 յաշխարհս
 Վասն⁷ հնազանդութեամբ իւր
 Սկիզբն առնելոյ նշանացն եւ յայտնելոյ
 զփառս իւր:
 Եւ ոչ⁸ ի մինն⁹ առ զպատիւ անձամբ
 անձին Տէր մեր,
 Ըստ որում, ասէ առաքեալ.
 «Ոչ յերկինս եւ ոչ¹⁰ յերկրի, այլ յերկինս
 բարձրացաւ
 Երկրպագեալ յամենեցունց¹¹ վասն
 Հաւրն հնազանդ լինելոյ¹²,
 Եւ յերկիրս¹³ յայտնեցաւ փառք նորա»:
 Եւ հաւատարիմ եղեւ վասն մաւրն
 հնազանդութեամբ
 Սկիզբն նշանացն առնելոյ,
 Որպէս եւ ասէր Կոյսն Սուրբ
 ցապասաւորսն¹⁴.

¹ Եթէ

² Ժ, Ժ հնազանդել

^{3բ} Հմմտ. ՄԱՍԹ. ԻԶ. 39

⁴ Ժ փայլելուն

⁵ Ժ ծնողին

⁶ Ժ մայրն

⁷ Ժ, Ժ ԶԻՔ վասն

⁸ Ժ, Ժ ԶԻՔ եւ ոչ

⁹ Ժ չիք ի մինն

¹⁰ Ժ ԶԻՔ ոչ

¹¹ Ժ, Ժ ամենեցունց

¹² Ժ, Ժ հնազանդելոյ

¹³ Ժ, Ժ յերկինս

¹⁴ Ժ զսպասաւորսն

«Որ զինչ ասիցէ ձեզ որդեակդ իմ,
 արասջիք»^{15ա}:
 Անդ էին թակոյք կճեայք վեց՝ ըստ
 սրբութեան հրէից,
 Հրաման ետ որդին ըստ մաւրն կամաց¹⁶
 ընու ջրով
 Եւ յեղաշրջեաց իւրով կամաւքն ի
 գինի^{17բ},
 Որպէս եւ զիմաստ բանական մտացս
 Յերկրաւոր խորհրդոց յերկնային
 իմաստութիւն,
 Առ որ հայելով՝ հարսն եկեղեցի ասէր.
 «Մոծէք զիս ի տուն գինւոյ,
 Կարգեցէք ի վերայ իմ զսէրն»^{18գ}:
 Ապա հրաման ետ բերել
 տաճարապետին,
 Այս ինքն անձնիշխան կամացս¹⁹,
 Որ է տաճարի մարմնոյս²⁰ շնչական
 զգայարանացս պետ եւ առաջին,
 Զոր ճաշակեալ սորա ոչ գիտէ, Խաւսի
 ընդ փեսայի հնոյ արիւնացն եւ ասէ.
 «Պահեցեր զանուշ²¹ գինի վերին
 խոստմանցն,
 Եւ ետուր մեզ զյոռի բաժակ երկրաւոր
 ցանկութեանց յառաջագոյն:
 Այգիս եւ ձիթենիս եւ հաւտս
 խոստացար
 Եւ զկարիս մեղացն ի բնութիւնս
 զարացուցեալ:
 Յոռի արհնութեամբն պողաբեր
 արարեր զմեզ մահու,
 Եւ պահեցեր զանուշ²² գինի մեռելութեան
 աշխարհի,
 Երկնիցն²³ բարեաց հոգեւոր
 արհնութեան մինչեւ ցալժմ»^{24ա}:
 Զայս արար սկիզբն նշանացն Քրիստոս

^{15ա} Հմմտ. ՅՈՎՀ. Բ. 5

¹⁶ Ժ, Ժ մաւրն կամացն

^{17բ} Հմմտ. ՅՈՎՀ. Բ. 6-9

^{18գ} Հմմտ. ԵՐԳ. Բ. 4

¹⁹ Ժ կամաց, Ժ կամացն

²⁰ Ժ, Ժ մարմնոյ

²¹ Ժ զանուշ

²² Ժ զանուշ

²³ Ժ, Ժ երկնից

^{24ա} Հմմտ. ՅՈՎՀ. Բ. 10

Եւ այսպէս յայտնեաց զփառս իւր
 ծնաւդին¹ հրամանաւ,
 Ի մատուակել մեզ զիմաստն երկնային:
 Եւ այսպէս ընդ նմա էր հանապազ²,
 Եւ նովաւ հանդերձ շրջէր յաշխարհի³.
 «էջ,- ասէ,- ինքն Յիսուս
 Եւ մայր իւր եւ եղբարքն ի
 Կափառնայում»^{4բ},
 Եւ դարձեալ. «Եկին⁵ մայր նորա եւ
 եղբարքն
 Եւ խնդրէին զնա տեսանել»^{6գ}:
 Եւ այսպէս շրջէր ընդ նմա մայրն գթով
 անճառ խնամոց,
 Եւ որդին պատուէր զնա բարիոք⁷
 հնազանդութեամբ
 Մինչեւ ի ժամ չարչարանացն խորհրդոց,
 Յորում նախագուշակ սուրն ի Սիմէովնէ⁸
 Սկսաւ խոցոտել զսիրտ մաւրն կուսի:
 Քանզի թագաւոր լուաւ զի ծնցի,
 Եւ ի մոգուցն ետես պատիւ նմին
 արքային
 Եւ սպասէր տեսանել զնա յաթոռն
 Դաւթի:
 Յորժամ յաճախէր զնշանս զանազան
 Եւ հացիւ յագեցոյց նա զամենեան,
 Մայրն կախեալ էր զյուսոյն խոստման,
 Թէ ահա ընդունի զթագն դաւթեան:
 Իսկ ապա տեսեալ այսր փոխան
 Զչարչարանս որդւոյն զանազան՝
 Յուսակտուր կայր ի յերերման,
 Եւ գութն եհար զսիրտն սրոյ նման:
 Յորժամ փոխան կուրիցն զորս
 բժշկեաց,
 Ետես զգլուխ նորին ձորձովն ծածկած,
 Եւ զձեռնս ուր հացն⁹ նոցին աճեաց,
 Ետես ի խաչն¹⁰ զնոյն սեւեռած:

¹ d ծնողին² d, t հնազանդ³ c, d, e աշխարհի^{4բ} Հմմտ. Յով. Բ. 12⁵ d, t + ասէ^{6գ} Հմմտ. Դով. Բ. 20⁷ t բարիք⁸ d Սիմէոնէ, t Սիմէոնէ⁹ d, t հաց¹⁰ d, t խաչ

Եւ ընդ շրոյն, զոր¹¹ ի գինի յեղաշրջեաց,
 Ետես կաթի շրոյ կարաւտած,
 Կացեալ մերձ¹² առ խաչին սրտով¹³
 խորոված,
 Խոցէր¹⁴ սրով¹⁵ տեսոյն զարհուրած.
 «Ո՞ր է,- ասէ,- աւետիք քո, հրեշտակ
 Գաբրիէլ,
 Զի ահա փոխանակ թագաւորին Դաւթի
 Փշով տեսի զորդիս պսակեալ,
 Եւ փոխանակ աթոռոյ նորին
 Ի խաչս սոյն անպարտ կայ կախեալ,
 Եւ ես սոսկալի տեսլեամբս յիմարեալ:
 Ո՞վ մոգք, թերեւս պատրեցայք¹⁶
 յերեւեալ¹⁷ աստեղէն
 Եւ պատրեցիք զիս, զի ծնեալս իմ որդի,
 Զոր թագաւոր պատուեցիք¹⁸,
 Ահա զմոյն, զոր մատուցիք¹⁹ տեսանեմ
 կարաւտեալ:
 Սիմէովն²⁰ ծեր, խոցոտիմ սրով, որպէս
 ասացեր²¹,
 Զի զոր ի ստնդիայ²² հասակն²³
 Քահանայդ Տէր եւ արձակիչ քեզ
 պատուեցեր,
 Անիրաւ քո ժողովուրդս յանիծից մահս
 բարձրացուցին»:
 Զայս առ ինքեան ասելով՝
 Եւ աղիողորմ գթով ի խաչն ակնարկէր
 Եւ փղձկեալ յարտասուացն ասէր.
 «Որդեակ իմ Յիսուս, ընդ ո՞ր մեղաց
 պատժիս,
 Մաւրս կուսի Միածին Անդրանիկ,
 Զո՞ր պարտս տարածեալ ի փայտդ
 հատուցանես:

¹¹ t որ¹² d, t ԶԻՔ մերձ¹³ t սրտիւ¹⁴ d, t խոցով¹⁵ t սրոյն¹⁶ d պատրեցաք, e պարտեցայք¹⁷ d յիրեւեալ¹⁸ t պատուեցէք¹⁹ d, t մատուցէք²⁰ d Սիմէոն t Սիմէոն²¹ d, t ԶԻՔ խոցոտիմ սրով, որպէս ասացեր²² d, t ստնդեալ²³ d հասակդ t հասակին

Կուսութեամբ ծնայ եւ արդարութեամբ
սնուցի,
Որդեանկ, կաթի ջրոյ կարաւորս¹,
Եւ ծարաւեալ աղաղակես՝ ո՛հ,
Եւ ես ոչ կարեմ գրեզ
գովացուցանել²,
Որ իննամսեայ աւուրս կրեցի,
Եւ գերիս ամս ստեամբք դիեցուցի,
Եւ յնգիպտոս վասն քո հասի,
Եւ միշտ զգուշութեամբ գրեզ սնուցի,
Ահա ջրոյ Որդիդ ծարաւիս,
Եւ ես անկար տալ՝ զի գովասցիս»:
Եւ մինչդեռ նա այսպիսի թառանչ³ սրտի
խոցոտէր
Եւ ընդդէմ փրկագործ խաչին տատանէր,
Կոչեալ զնա առնթեր նմին Միածինն
ասէր.

«Կին, դու ընդէր⁴ թառաչես,
Վասն էր⁵, ընդէր անմխիթար ողբաս,
Ո՛չ գիտես զի յերկնից իջի,
Միթէ ո՛չ անսերմն ի քէն յղացայ⁶,
Թերեւս ո՛չ անցաւ զիս ծնար,
Արդ, ուստի եկի, անդր դառնամ,
Ելի ի Հաւրէ եւ եկի յաշխարհս⁷,
Դարձեալ թողում զաշխարհս
Եւ երթամ առ Հայր^{8ա}:
Եւ ահա՛ որդի քո, այդ Յոհաննէս^{9 10բ},
Սիրեցեալ աշակերտդ իմ,
Այդ մանուկ ձեռասունդ¹¹ իմ,
Այդ կոյսդ հպատակ պաշտանեայ
կուսիդ,
Սա մխիթարեացէ գրեզ, մինչեւ ածից ի
հայրենիսն,

¹ **Ժ** կարոտիս² **Ժ** գովացնել³ **Ե** թառաչ⁴ **Է** ընդէր⁵ **Ե** չիք վասն էր⁶ **Ժ, Է** շնչ. յղացայ ի քէն⁷ **Ժ** յաշխարհս^{8ա} **Հմմտ. Յով. Ժ. 28**⁹ **Ժ** Յոհաննէս^{10բ} **Հմմտ. Յով. Ժ. 26**¹¹ **Ժ, Է** ձեռնասնունդ

Սա պաշտեացէ գրեզ¹², մինչեւ¹³ կոչեսցիս
ի յերկինս,
Սա եղիցի քեզ որդի, մինչեւ ի փոխելն¹⁴
զմայրդ իմ առ իս»:
Ապա ասէ ցաշակերտն.
«Ահա՛ մայր քո^{15ա}, իբրեւ զմայր պաշտեա՛,
Որպէս ծնաւդի¹⁶ հնազանդեա՛,
Զկարաւտ իմ դմա լցուցես,
Յամենայն մարմնական պիտոյս
աւժանդակեսցես:
Գիտեմ զմախացաւդ հրէիցն ախտ,
Որք զիս ի պոռնկութենէ՛ զրպարտէին
ծնեալ:
Ընդ քեւ, ո՛վ Յոհաննէս¹⁷, ահեսցես
զկոյսդ իմ մայր
Ի սուր սրեալ նենգաւոր լեզուացն:
Զունի զոք, թէ ընտանեբար հոգացցէ,
Քանզի ես ոչ ունէի յերկիր տեղի¹⁸
զգլուխ դնելոյ,
Դու, իմդ սիրեցեալ աշակերտ,
Հարազատ ընդանութեամբ¹⁹ ընկալ
զմայրդ իմ,
Ընդ քոյոյ²⁰ ձեռինդ խնամաւք,
Զի ես ահա հատուցանեմ զպարտսն
Ադամայ,
Եւ այլ ոչ եւս կենցաղավարիմ ընդ
մարդկան»:
Յետ այսր խոնարհեցուցեալ
զաստուածային գլուխն
Աւանդեաց ի ձեռս²¹ Հաւր գհոգին:
Եւ յայնմ հետէ առ զԱստուածածին
կոյսն առ իւր^{22բ},
Ըստ հաստատեալ կտակին Քրիստոսի

¹² **Ե** չիք Մինչեւ ածից ի հայրենիսն, սա
պաշտեացէ գրեզ¹³ **Ժ, Է** մինչ¹⁴ **Ժ, Է** փոխելդ^{15ա} **Հմմտ. Յով. Ժ. 27**¹⁶ **Ժ** ծնողի¹⁷ **Ե, Ժ** Յոհաննէս¹⁸ **Ժ, Է** չունէի յերկրի տեղի փոխ. ոչ ունէի
յերկիր տեղի¹⁹ **Ժ, Է** ընտանութեամբ²⁰ **Ժ, Է** քո²¹ **Ժ, Է** ձեռն^{22բ} **Հմմտ. Յով. Ժ. 27**

Աշակերտն իւր սիրեցեալ Յոհաննէս¹:
 Այսպէս էր սէրն Քրիստոսի առ իւր
 ծնաւդն ըստ մարմնոյ,
 Այսքան եւ առաւել պատիւ մաւրն առ
 Միածին Որդին,
 Զի եւ ի չարչարանսն ոչ արար զնա
 անտես,
 Այլ մինչդեռ մածեալ էր սեւեռապինդ
 ի գործի մահուն
 եւ դժնդակ չարչարանացն կրիւք
 Հատուցանէր զպարտս հեշտութեան
 Աղամայ
 Ըստ նախատեսութեան Եսայեայ, թէ.
 «Տէր մատնեաց² զնա³ առ մեղս մեր,
 եւ նա առ վշտին ոչ բանայ զբերան իւր»^{4ա}:
 Արդ, զայնքան վշտին սաստկութիւն⁵,
 Զոր մարգարէն տեսեալ ի հեռուստ
 աղաղակէր,
 Թէ. փակեաց ծանրութեամբն իւր՝
 Զվասն մեր չարչարեալ փրկչին զբերան,
 Անտես արարեալ ամենագութ Տէրն,
 Ծնաւդին⁶ պատուոյ հպատակեաց
 եւ հարստահարեալ զնեղութիւնն
 բարբառեցաւ,
 եւ զնա մխիթարեաց:
 Քանզի ետես զմայրն, զի կայր մերձ
 խաչին,
 եւ զաշակերտն⁷, զոր⁸ սիրէր, զի կայր⁹
 մաւտ:
 եւ դու յորժամ լսես մերձ¹⁰,
 Մի վայրապար անցանիւր¹¹ զբանիւս,
 Այլ մտածեա՛, թէ յորժամ ոք ի
 հասարակաց մարց
 Մերձ լինի որդւոյ, որ անպարտ մեռանի,
 Որպէս¹² է նորա կիրքն:

¹ d Յօհաննէս² d, t շրջ. Մատնեաց Տէր³ d, t չիք զնա^{4ա} Հմմտ. Ես. ԾԳ. 7⁵ d, t սաստկութեան⁶ d ծնողին⁷ d աշակերտն⁸ t զօր⁹ d, t չիք զի կայր¹⁰ d, t մօտ¹¹ d, t անցաներ¹² t որպէս

Գիտեմ, զի ասես թէ¹³ արտասուք¹⁴, ողբ¹⁵,
 հառաչանք,
 Բախումն¹⁶ կրծից, փետումն վարսից:
 Ապա այսու համեմատութիւն արա
 եւ տես զառաւելութիւն կրից
 Աստուածածին
 Պարկեշտ Կուսին, ի կալն մերձ խաչի¹⁷
 Միածնին¹⁸
 Թէ յորքան¹⁹ յուսոյ վարկանէր զանձն
 վրիպեայ,
 եւ որպիսի ողբովք տատանէր երերեալ:
 Քանզի ի նմանէ, որ աւետարանեաց թէ.
 «Կուսութեամբ ծնանիս,- լուա թէ,-
 եւ Որդիդ յաթոռն Դաւթի
 նստի թագաւոր»²⁰:
 եւ որպէս զկուսութեամբ²¹ ծնանելն²²
 ծանեաւ ճշմարիտ,
 Այսպէս եւ թագաւորելոյն անսուտ
 յուսով սպասէր:
 Ապա մոգքն եկին ի Պարսից եւ
 ասացին, թէ.
 «Մեք աստղն²³ տեսաք յարեւելս,
 Զի²⁴ ստոյգ թագաւոր է ծնեալդ ի քէն
 եւ իբր թագաւորի երկիր պագանեմք²⁵»:
 Յետ այսորիկ նշանքն եւ սքանչելիքն,
 Զորս գործէր Միածինն,
 Հաստատէր զնա ի յոյս արքայութեանն,
 Մինչ զի զայս շշուկ առեալ մաւր
 որդւոցն Զեբեդեայ²⁶,
 Խնդրէր որդւոցն զգահերիցութիւն
 ի թագաւորելն^{27ա}:

Շարունակութիւնը՝ յաջորդիւ

¹³ d, t չիք թէ¹⁴ d, t արտասուա¹⁵ t ողբ¹⁶ t բաղխումն¹⁷ t խաչին¹⁸ t Միածնի¹⁹ d, t որքան^{20բ} Հմմտ. Ղուկ. Ա. 31-33, Ես. Թ. 6-7²¹ t զկուսութեամբն²² d, t ծնանիւն²³ t շրջ. աստղն տեսաք²⁴ t + ի²⁵ d երկրպագեմք t երկրպագանեմք²⁶ d, t Զեբեթեայ^{27ա} Հմմտ. ՄԱՏԹ. Ի. 20-21